

«Sdo_AMNavn»
«Sdo_AMPostAdr»
«Sdo_AMAdr2»
«Sdo_AMPostNr» «Sdo_AMPoststed»

ÁŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLER

«Sbr_Navn», «Sbr_Tlf»

«Sbr_Email»

DIN ČUJ./DERES REF.

«Sdo_AMReferanse»

MIN ČUJ./VÅR REF.

«Sdo_ArkivSakID» - «Sdo_DokNr»

Almmut go válddát oktavuoda/

Oppgis ved henvendelse

BEAIVI/DATO

«Sdo_DokDato»

Vedrørende reguleringsplan for Nussir - gruvedrift i Kvalsund kommune - innspill/uttalelse etter befaring

Vi viser til tidligere korrespondanse i sakens anledning. Vi beklager at vår uttalelse etter befaring har tatt lang tid.

1. Innledning

Nussir ASA ønsker med planen å tilrettelegge for planlagt gruvedrift på Nussir og Gumpenjunki (Uleveryggen) i Kvalsund kommune.

2. Om den kulturminnefaglige rapporten

Den kulturminnefaglige rapporten (NIKU 227/2009) er grei og oversiktlig, og har relevante opplysninger om kulturminner og kulturmiljø i det berørte området.

I forbindelse med kulturminneforvaltningens undersøkelser i henhold til lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) § 9 ble de fleste av de omtalte lokalitetene i rapporten kontrollert. Noen av lokalitetene ble vurdert som automatisk fredete, mens andre ble vurdert å være spor fra nyere tid. Dette medfører en endret vernestatusvurdering for flere av kulturmiljøene i forhold til den vernestatusvurdering som ble gjort i den kulturminnefaglige rapporten.

Det er imidlertid klart at så lenge konsekvensutredninger gjøres før eller under perioden for § 9 undersøkelser, så vil helhetsbildet kunne endre seg en hel del i etterkant. Dette er en kjent problemstilling i forhold til utredning av temaer rundt kulturminner og kulturmiljø. Denne kulturminnefaglige rapporten ble gjort i forhold til den eksisterende kunnskapen før § 9 undersøkelsen, og må sies å være grundig ut fra det ststedet.

3. Om planens forhold til samiske kulturminner

Kulturminneundersøkelsen av planområdet i henhold til § 9 i kulturminneloven ble utført i løpet av sommeren/høsten 2010, til dels i samarbeid med Finnmark fylkeskommune. Vi vil her kort gjennomgå de samiske kulturminner som ble registrert i forbindelse med § 9-undersøkelsen, jf. også vedlagt kart og vedlagt tabell. Alle ID-nr viser til Riksantikvarens kulturminnedatabase.

Alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet i følge kulturminneloven § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være bygninger, hustufter, gammetufter, teltboplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver, offerplasser eller steder det knytter seg sagn, tro og tradisjoner til. Denne oppregningen er heller på ingen måte uttømmende. Mange av disse er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kulturminneloven §§ 3 og 6.

3.1 Område Geresjohka

Innenfor *område Geresjohka* ble det registrert seks kulturminnelokaliteter. To av lokalitetene består av til sammen tre *varder* (ID 139378 og 139380). Begge lokalitetene vurderes som eldre enn 100 år og dermed automatisk fredete, jf. kulturminneloven § 4 første og andre ledd. Videre ble det registrert to automatisk fredete *árran* (ildsted) (ID 139382 og 139386). I tillegg ble det registrert et *kjøttgjemme* (ID 139381) og en røys med usikker opprinnelse (ID 138511). *Kjøttgjemmet* regnes som automatisk fredet, imens røysa har vernestatus uavklart. Røysa ble for øvrig registrert i forbindelse med befaringen av den nye trassen for planlagt 420-kVkraftlinje mellom Balsfjord og Hammerfest.

Begge lokalitetene med *árran* (ildsted) med ID 139382 og 139386 ligger i et område der det sannsynligvis kommer å skje inngrep (landdeponi). Dersom denne arealdisponeringen opprettholdes vil planforslaget derfor komme i konflikt med kulturminnelovens bestemmelser. Det må ikke iverksettes byggeaktiviteter eller andre tiltak som kan ødelegge, skade eller skjemme kulturminnene, eller sikringssonen på 5 m rundt minnene, jf. kulturminneloven §§ 3 og 6. Muligens gjelder dette også *kjøttgjemmet* med ID 139381, som ligger nært det sannsynlige inngrepsområdet og samtidig eksponert med tanke på tilfartsveien.

3.2 Område Čiekŋalisjohka - Langvatnet

Innenfor *område Čiekŋalisjohka Langvatnet* ble det registrert fem kulturminnelokaliteter. Det dreier seg utelukkende om registrerte *árran* (ildsted).

ID 139379 består av et automatisk fredet *árran*. ID 139385 er et *árran* som sannsynligvis ikke er mer enn 30-40 år gammelt og vurderes dermed som ikke fredet. Under ID 139407 er det to *árran*, der det ene vurderes som eldre enn 100 år og dermed automatisk fredet, og det andre vurderes som yngre enn 100 år og følgelig ikke fredet. ID 139408 består av to *árran* av uvisst alder og disse har derfor vernestatus uavklart. Denne sistnevnte lokaliteten ble først påvist av NIKU i forbindelse med arbeidet med den kulturminnefaglige rapporten.

ID 139384 består av to *árran* og en *grop*. Alle eldre enn 100 år og automatisk fredete. Samlet sett fremstår denne lokaliteten som et flott eksempel på en eldre samisk bosetting og har en flott beliggenhet i landskapet. Det er samtidig sannsynligvis den eldste av de registrerte lokalitetene med *árran*. Lokaliteten ligger i dag utenfor det område som planlegges regulert, men relativt nært et av de områdene der det sannsynligvis kommer å skje inngrep. Selv om lokaliteten ligger utenfor det regulerte området og vi derfor formelt ikke kan påvirke arealdisponeringen, vil vi påpeke at det ikke er ønskelig med noen form av inngrep eller tiltak i nær tilknytning til denne lokaliteten.

3.3 Område Ásajávri

Innenfor *område Ásajávri* ble det registrert to kulturminnelokaliteter med samiske kulturminner. ID 143686 er en mulig *sieidi* (offerstein). Det er et stort, mørkt og iøynefallende steinblokk som på avstand vises godt i terrenget. Det finnes imidlertid ingen for oss sikker og kjent tradisjon knyttet til steinen og derfor har den vernestatus uavklart. Den mulige offersteinen ble også påvist av NIKU. Ved Ásajávri ble det dessuten registrert et automatisk fredet *árran* med ID 143687.

3.4 Område Ásavággi

Innenfor *område Ásavággi* ble det registrert en *varde* under ID 143688 samt et *skyteskjul* som knyttes til eldre jakt med ID 143689. Begge disse lokalitetene vurderes som automatisk fredete kulturminner.

3.5 Område Fiskevatna

I forbindelse med befaringer av traseen for den nye 420-kV kraftlinja mellom Balsfjord og Hammerfest ble det registrert to *steinringer* i nærheten av *Fiskevatna*. Begge er automatisk fredete og lokalitetene har ID 142977 og 142979.

3.6 Område Dypelvbukta

I *område Dypelvbukta* ble det registrert to lokaliteter med henholdsvis en tuft samt to *tufter* og en *gammetuft* (ID 141493 og 141494). Alderen på disse er uvisst og vernestatusen er derfor uavklart. Begge lokalitetene ligger temmelig nært et av områdene med sannsynlige inngrep (område med planlagte påhugg).

3.7 Område Gorahat

I *område Gorahat* ble det registrert to lokaliteter med henholdsvis en tuft samt tre *tufter* (ID 127361 og 139383). Tuften under ID 127361 var registrert fra før av og regnes som automatisk fredet. Tuftene under ID 139383 er sannsynligvis fra boplass som ble brent ned under andre verdenskrig. Alderen på boplassen er imidlertid uklar og den har derfor vernestatus uavklart. Denne boplassen ble også påvist av NIKU.

Den i planprogrammet omtalte hustuften i Gorahat ble dessverre ikke oppsøkt ute i terrenget i forbindelse med vår befarings, jf. sid. 99 i planprogrammet. Dersom det skal skje inngrep i dette området ser vi derfor behov for en tilleggsbefaring her.

3.8 Om dispensasjon fra kulturminnelovens bestemmelser i henhold til § 8 fjerde ledd

I det foreliggende planforslaget ser det ut til at det er direkte konflikt mellom et av de to områdene med sannsynlige inngrep og tre av kulturminnelokalitetene, nemlig ID 139382 og 139386 samt ID 139407- nr 2. Muligens gjelder dette også *kjøttgjemmet* med ID 139381, som ligger nært det planlagte landdeponiet og samtidig eksponert med tanke på tilfartsveien.

Kulturminnelokalitetene med tilgrensende areal kan i reguleringsplanen avsettes til områder med arealformål *LNFR* og hensynssone/underformål *vern av kulturmiljø og kulturminner*, jf. Lov av 27.06.2008 nr 71 Lov om planlegging og byggesaksbehandling (pbl.) § 12-5 nr 5, med tilhørende bestemmelser, jf. pbl § 12-7 nr 6.

Men dersom valgt arealdisponering på reguleringsplanen vil kunne føre til at kulturminnelokalitetene blir skadete, ødelagt, tildekkete eller på annen måte utilbørlig skjemmet, jf. kulturminneloven § 3, vil reguleringsplanen måtte behandles som en dispensasjonssak i henhold til kulturminneloven § 8 fjerde ledd. Reguleringsplanen i seg selv vil da betraktes som en søknad om dispensasjon. Dette innebærer at dispensasjonsbehandlingen må være ferdig før planen kan vedtas. I forbindelse med dispensasjonsbehandlingen vil fylkeskommunen, Sametinget og forvaltningsmuseet (i dette tilfellet Tromsø Museum) avgi sine tilrådinger til Riksantikvaren, som fatter det endelige vedtaket om en ev. dispensasjon fra kulturminneloven.

Skulle Riksantikvaren innvilge dispensasjon kan det stilles krav om arkeologiske undersøkelser av berørte automatisk fredete kulturminner før tiltaket kan iverksettes. Utgiftene til slike arkeologiske undersøkelser bæres av tiltakshaver, jf. kulturminneloven § 10. Dersom Riksantikvaren innvilger dispensasjon og det stilles krav om arkeologiske undersøkelser skal dette tas inn i reguleringsplanen som et eget vilkår i reguleringsbestemmelsene. Riksantikvarens vedtak vil Sametinget deretter innarbeide i vår endelige uttalelse til planen. Planen kan altså vedtas etter at ev. dispensasjon er innvilget, og før ev. arkeologiske undersøkelser.

Vi vil også allerede nå signalisere at vi vil kunne tilrå at en ev. dispensasjonssøknad innvilges, men da på bakgrunn av at det stilles vilkår om arkeologiske undersøkelser av alle de tre berørte lokalitetene før tiltak iverksettes. Dette fordi de aktiviteter som planlegges innefor det planlagte landdeponiet etter vårt syn neppe vil være forenlige med vern av kulturmiljø og kulturminner, og på bakgrunn av dette er det bedre å undersøke kulturminnene for deretter å kunne fjerne disse. På den måten vil man også kunne hente ut ytterligere kulturhistorisk informasjon fra kulturminnene.

På lokaliteten med ID 139407 er det også et árran som ikke er fredet (nr 1). Vi anbefaler at dette dokumenteres som et kulturlandskapselement fra nyere tid.

3.9 Om hensynssoner og planbestemmelser i forhold til samiske kulturminner

Følgende øvrige lokaliteter har automatisk fredete samiske kulturminner, og er vernet med hjemmel i kulturminneloven § 4 annet ledd:

ID 127361 – 1 tuft
ID 139378 – 1 varde
ID 139379 – 1 árran
ID 139380 – 2 varder
ID 139381 – 1 kjøttgjemme
ID 139384 – 2 árran og 1 grop
ID 142977 – 1 teltring
ID 142979 – 1 teltring
ID 143687 – 1 árran
ID 143688 – 1 varde
ID 143689 – 1 skyteskjul

De ovenfor nevnte 11 kulturminnelokalitetene er båndlagt etter kulturminneloven § 4 annet ledd, og vi ber om at disse reguleres inn i planen som *hensynssoner* med tilhørende bestemmelser, jf. Lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 12-6.

De tilhørende bestemmelsene til hensynssonen bør også harmoniseres med lovteksten i kulturminneloven § 3 som omhandler *forbud mot inngrep i automatisk fredete kulturminner*. Vi foreslår på bakgrunn av denne følgende tekst for denne bestemmelsen:

- *Automatisk freda kulturminne(r) vist gjennom Hensynssone – båndlagt etter kulturminneloven. Det er ikke tillatt å sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk freda kulturminne(r) eller framkalle fare for at dette kan skje.*

Vi minner også om den generelle aktsomhetsplikten i forhold til funn av kulturminner. Dette må fremgå av fellesbestemmelsene i reguleringsplanen, og vi foreslår følgende tekst når det gjelder dette:

- **Kulturminner og aktsomhetsplikten.** Skulle det likevel under arbeid i marken komme fram gjenstander eller andre spor som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget og Finnmark fylkeskommune omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om

kulturminner (kml.) § 8 annet ledd. Kulturminnemyndighetene forutsetter at dette pålegg formidles videre til dem som skal utføre arbeidet i marken.

3.10 Om oppfyllelse av undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9

Når det gjelder oppfyllelse av undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 kan vi per i dag si at den er oppfylt for det planlagte landdeponiet. Når det gjelder resterende deler av planen vil vi ta stilling til dette når en mer detaljert reguleringsplan foreligger.

4. Oppsummering

Under sommeren/høsten 2010 gjennomførte Sametinget en kulturminneundersøkelse av planområdet i henhold til kulturminneloven § 9. Oppsummert er det 21 kulturminnelokaliteter med til sammen 30 enkeltminner som ligger i, eller i nær tilknytning til planområdet. Av disse er det 17 enkeltminner som vurderes som automatisk fredete, jf. kulturminneloven § 4 andre ledd.

I det foreliggende planforslaget ser det ut til at det er konflikt mellom et av de to områdene med sannsynlige inngrep og tre av kulturminnelokalitetene, nemlig ID 139382 og 139386 samt ID 139407-nr 2. Muligens gjelder dette også *kjøttgjemmet* med ID 139381, som ligger nært det planlagte landdeponiet og samtidig eksponert med tanke på tilfartsveien. Dersom arealdisponeringen opprettholdes anbefaler vi at det søkes om dispensasjon fra kulturminnelovens bestemmelser for disse lokalitetene.

De øvrige 11 lokalitetene med automatisk fredete samiske kulturminner er båndlagt etter kulturminneloven § 4 annet ledd, og vi ber om at disse reguleres inn i planen som *hensynssoner* med tilhørende bestemmelser, jf. Lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) § 12-6.

Når det gjelder oppfyllelse av undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 kan vi per i dag si at den er oppfylt for det planlagte landdeponiet. Når det gjelder resterende deler av planen vil vi ta stilling til dette når en mer detaljert reguleringsplan foreligger.

Faktura for befaringskostnadene vil bli sendt tiltakshaver fra Sametinget i egen ekspedisjon.

Vi gjør til sist oppmerksom på at dette innspillet/denne uttalelsen bare gjelder Sametinget, og viser til egen uttalelse fra Finnmark fylkeskommune.

Dearvvuodaiguin/Med hilsen

Andreas Stångberg
seniorráđđeaddi/seniorráđđeaddi/seniorráđgiver

Sissel Ann Mikkelsen

Kopiiija / Kopi til:

Finnmark fylkeskommune/Finnmárkku fylkkagiielda Sentraladministrasjonen 9815 VADSØ
Kvalsund kommune 9620 KVALSUND

Vedlegg

Tittel

Nussir_tabell over registrerte kulturminner.doc

Oversiktskart.jpg

ID-nr	Art	Navn	Vernestatus
127361	Hustuft	Gorahat	Automatisk fredet
138511	Røys/grensestein		Uavklart
139378	Varde/røys		Automatisk fredet
139379	Teltboplass/árran		Automatisk fredet
139380:1	Varde/røys		Automatisk fredet
139380:2	Varde/røys		Automatisk fredet
139381	Kjøttgjemme		Automatisk fredet
139382	Teltboplass/árran		Automatisk fredet
139383:1	Tuft	Gorahat	Uavklart
139383:2	Tuft	Gorahat	Uavklart
139383:3	Tuft	Gorahat	Uavklart
139384:1	Teltboplass/árran		Automatisk fredet
139384:2	Teltboplass/árran		Automatisk fredet
139384:3	Grop		Automatisk fredet
139385	Teltboplass/árran		Ikke fredet
139386	Teltboplass/árran		Automatisk fredet
139407:1	Teltboplass/árran		Ikke fredet
139407:2	Teltboplass/árran		Automatisk fredet
139408:1	Teltboplass/árran		Uavklart
139408:2	Teltboplass/árran		Uavklart
141493	Tuft	Dypelv	Uavklart
141494:1	Tuft	Dypelv	Uavklart
141494:2	Gammetuft	Dypelv	Uavklart
141494:3	Tuft	Dypelv	Uavklart
142977	Teltring		Automatisk fredet
142979	Teltring		Automatisk fredet
143686	Sieidi/offerstein	Ásajávri	Uavklart
143687	Teltboplass/árran	Ásajávri	Automatisk fredet
143688	Varde/røys	Ásavággi	Automatisk fredet
143689	Skyteskjul	Ásavággi	Automatisk fredet

Nussir - oversiktskart
 Registrerte samiske kulturminner
 Sametinget 2011

